NOORD-BRABANDER.

Dicere verum
Quid … HORATIUS.

NUMMER 67. | 's BOSCH. | DONDERDAG, 3 SEPTEMBER 1829.

Engeland.

LONDEN, 27 *augustus.*

Het gouvernement heeft depêches van sir *R. Gordon*, gedagteekend Konstantinopel 7 augustus, ontvangen.

— Gister avond ten 5 ure is H. M. *Maria da Gloria*, Koningin van Portugal, vergezeld van den markies *de Palmella*, de burggraaf *Itabayana*, de ridder *de Marcoswhay* en van de mevrouwen *de la Samara* en *Brusso* aan het hôtel S^t. Georges aangekomen; zoodra H. M. in hare vertrekken gekomen was, heeft zij zich aan de ramen geplaatst en het garnizoen zien defileren, hetwelk haar de militaire eer bewezen heeft. Bij de aankomst der Koningin hebben de braziliaansche fregatten de vlaggen opgeheïst en de officieren zijn aan land gegaan, om H. M. te begroeten.

Men zegt, dat de Keizerin van Brazilië niet aan land zal stappen, maar onmiddellijk aan boord zal gaan van het fregat van den braziliaanschen admiraal, alwaar zij hare schoonzuster zal ontvangen.

— Men verhaalt, dat de hertog *van Wellington* onlangs zoude gezegd hebben: « Indien de Sultan halstarrig wil zijn, moet hij de gevolgen zijner stijfhoofdigheid ondergaan. »

— Men leest in de *Courrier:* « Wij gelooven niet dat Konstantinopel aangevallen is en al de berigten, die de Russen over de voordeelen te Kirkilissa behaald, gegeven hebben, zijn overdreven, want volgens de laatste tijdingen, zouden de Turken in de omstreken van Burgas de overwinning behaald hebben; het schijnt, dat de turksche regering de gezanten der verbondene mogendheden verzocht heeft, om naar het russische leger commissarissen met voorstellen tot vrede te zenden; de gezanten hebben meer geradzaam gevonden, geene pogingen aan te wenden, voor en aleer de Russen in de pleinen van Adrianopel zouden gekomen zijn en hebben gevorderd, dat de voorstellen tot vrede van zoodanigen aard zouden zijn, dat dezelve konden worden aangenomen. »

Frankrijk.

PARIJS, 30 *augustus.*

De geestelijke zaken der Nederlanden loopen niet ten einde en de drie aangestelde bisschoppen in het consistorie van den 18 mei zijn nog niet in bediening getreden, zelfs niet gewijd. De vertraging, welke zij ondervinden, moet, zoo het schijnt, aan het tweede der besluiten van 20 junij, betrekkelijk de toelating der jonge lieden in de seminarien, toegeschreven worden. Het ministerie vordert, zoo men zegt, om het eerste besluit, waarbij het *collegium philosophicum* zuiver facultatief wordt verklaard, ten uitvoer te leggen, dat de geestelijkheid de gevolgen van het tweede ondergaat; doch hieraan willen de nieuwe bisschoppen zich niet onderwerpen. De *Catholique* van Gent merkt te dien aanzien op, dat, wanneer de geschillen uit den weg geruimd zijn, het ministerie der Nederlanden *nieuwe* doet geboren worden, hetwelk geen middel is, om tot regeling van zaken te geraken. De geestelijkheid en de geloovigen zijn hierover ter nedergeslagen en verontrusten zich gelijkelijk over dezen maatregel en het eeuwigdurend uitstellen. Mgr. de aartsbisschop van Mechelen heeft eene circulaire aan al de pastoors van zijn bisdom gerigt, om hun te kennen te geven, dat de seminarien nog niet met het begin van october zullen geopend worden, zoo als men verwacht had. Deze prelaat noodigt de pastoors uit, eenige jonge lieden bij hen te nemen, om hen in de godgeleerdheid te onderwijzen, ten einde de behoefte aan priesters, waarmede het bisdom bedreigd wordt, te voorkomen.

De prins *de Méan*, sprekende in dezelfde circulaire nopens de besluiten van 20 junij, voegt er bij, dat deze de rampen, welke op de katholijke Kerk van de Nederlanden drukken, vermeerderd hebben. Geene bisschoppen, geene seminarien; ziedaar de droevige toestand dezer eertijds zoo bloeijende Kerk.

(*Gazette de France.*)

— De benoemde bisschoppen van Autun en Nevers bereiden zich voor tot hunne wijding, welke zal plaats hebben op zondag, den 6 september. De verkozen bisschop van Autun zal gewijd worden in de kapel van het *Heilig Hart,* door m^gr. de bisschop van Hermopolis, geadsisteerd door den oud-bisschop van Straatsburg en den bisschop van Versailles, en de benoemde bisschop van Nevers zal in de kapel van het groot seminarie gewijd worden, door m^gr. den aartsbisschop van Parijs, bijgestaan van den oud-bisschop van Tulle en den bisschop van Tempé.

— Z. Em. de kardinaal *Isoard*, aartsbisschop van Auch, is den 13 augustus uit Rome vertrokken, om naar zijn bisdom terug te keeren.

De heer zegelbewaarder heeft eergister den raad van state voorgezeten; een ieder heeft zijne talenten, waarvan hij in deze zitting bewijzen gegeven heeft, moeten erkennen,

Gister heeft Z E. de afgevaardigden van het hof van cassatie, der rekenkamer en van het koninklijk hof van Parijs ontvangen.

— De burggraaf *de Chateaubriand* is gister alhier aangekomen en heeft heden een bezoek bij Z. E. den prins *de Polignac* afgelegd.

— De beide zonen van wijlen den maarschalk *Ney* hebben hun ontslag uit den dienst van Zweden genomen, doch behouden hunnen rang bij het leger.

— De heer *Bertin*, hoofdredacteur van het *Journal des Débats*, welke tot eene gevangenis van 6 maanden en 500 franken boete is veroordeeld, is voornemens tegen dit vonnis te appelleren.

Nederlanden.

's HERTOGENBOSCH, 2 *september.*

Op den 31 augustus ll. zijn de voornaamste kooplieden binnen de stad 's Hertogenbosch, onder het presidium van den heer burgemeester *Kerheyen*, vergaderd geweest, om, ingevolge art. 618 en volgende van het wetboek van koophandel, de keuze te doen van den president en de leden van de regtbank van koophandel in het arrondissement 's Hertogenbosch, en met eene groote meerderheid van stemmen is tot president verkozen de heer *Josephus de Wys.*

Tot leden van de regtbank.
De heer *M. J. Habraken.*
» *T. H. Pompe.*
» *A. Suis.*
» *J. Koppelaar.*
Tot regters plaatsvervangers.
De heer *J. M. Diepen.*
» *P. Koene.*
» *Van der Bloemen.*
» *J. B. van den Driest.*

welke heeren ook meest alle bij eene groote meerderheid van stemmen zijn benoemd.

Uit deze gehoudene vergadering kan ook worden opgemaakt, dat de onverschilligheid in alle standen der maatschappij begint op te houden, wanneer het de openbare belangen geldt. — Voormaals was het getal gering van hen, die opkwamen, om aan dergelijke verkiezingen deel te nemen; men berustte gewoonlijk in de personen, die door eenigen werden voorgedragen. In dit jaar hebben de belanghebbenden zich daar niet mede willen bevredigen; een groot getal van dezelve is opgekomen en deze hebben eigene keuzen willen doen. — In de vergadering hebben de leden ook voldoende maatregelen willen nemen tot geregelde keuzen en tot voorkoming, dat niet zoude kunnen worden opgemaakt, hoe dat door ieder gesteund is, en dienvolgens is bij meerderheid van stemmen besloten, dat bij den president twee stemopnemers zouden worden gevoegd, om de stembiljetten mede na te zien, en om deze biljetten na den afloop der stemmingen te doen verzegelen, zijnde de vergadering wijders in orde afgeloopen.

— De eerw. vader *Roothaan*, generaal der jesuiten, heeft tot secretaris verkozen den eerw. vader *Petrus Janssens*, geboren te Brussel en rector in het collegie der jesuiten te Friburg.

(Dit artikel dient tot verbetering van hetgeen wij desaangaande in ons laatst vorig nommer hebben medegedeeld.)

— Z. M. heeft bij besluiten van den 28 augustus bepaald, dat de heeren regters ter instructie in de provincien Antwerpen, Limburg, Oost- en West-Vlaanderen, in de arrondissementen van Brussel en Leuven (Zuid-Braband) gehouden zullen zijn, ten verzoeke der beklaagden en getuigen, welke de nederduitsche taal niet verstaan, of zich op geene duidelijke wijze in die taal zullen kunnen uitdrukken, deze in eene andere taal te verhooren, voorbehoudens de regter ter instructie zelf die taal magtig is.

Wanneer in criminele zaken beschuldigden, welke voor den regter van instructie in eene andere taal gehoord zijn, voor de hoven van assises gebragt worden, kunnen de hoven op het verzoek der beschuldigden toestaan, dat al hetgeen de pleidooijen vooraf gaat en hetgeen zij tot hunne verdediging zouden willen inbrengen, in eene andere dan de nederduitsche taal plaats heeft; doch in alle geval moeten de regters, die de zaak beslissen, die taal verstaan.

De notarissen zullen verpligt zijn alle huwelijks-contracten,

testamentaire beschikkingen, zonder onderscheid, in de taal, waarvan de belanghebbende partijen zich willen bedienen, op te maken, voorbehoudens dat deze taal door den notaris en getuigen verstaan wordt.

— Het nieuws, hetwelk wij in ons vorig nommer hebben medegedeeld, betrekkelijk het vice-presidentschap door Z. M. aan den graaf *de Celles* aangeboden, wordt bevestigd; men voegt er zelfs bij, dat sedert die dag, de heer *de Celles*, welke deze functie niet zoude hebben aangenomen, aan het hof niet weder verschenen is, en dat zijne weigering het teeken eener volslagene ongenade zoude geweest zijn.

— Onder de menigvuldige ontwerpen, welke op dit oogenblik aan de beraadslagingen van den raad van state onderworpen zijn, haalt men eene nieuwe wet op de patenten aan; men verzekert ook, dat men zich eindelijk bepaald heeft, om werkelijk bezuinigingen daar te stellen en dat de begrooting aan dezen raad gelijkelijk voorgesteld, met vijf millioenen zal verligt worden; zoodanig dat in plaats van 82 millioenen dezelve niet meer dan 77 millioenen zal beloopen; te weten 60 voor het tienjarig en 17 voor het eenjarig budjet.

(*Journal de la Belgique.*)

— Z. M. heeft een jaarlijksch pensioen van zes honderd gulden voor twee jaren verleend aan den heer *Julianus de Clerq*, van Gent, medaillesnijder, reeds bekend door zijnen schoonen gedenkpenning van *Leo XII* en het standbeeld van den admiraal *de Ruyter*, hetwelk het *accessit* bij de laatste mededinging te Gent behaald heeft, onder voorwaarde, dat hij te Parijs blijve studeren, om de graveerkunst der medailles te leeren.

— Volgens de *Courrier de la Sambre* moet den 1 dezer een nieuw ministerieël dagblad te Namen, onder den titel van *Namurois* het licht zien. Dit dagblad wordt bij den heer *Gerard*, drukker van het gouvernement, onder het toezigt van Z. Exc. den gouverneur gedrukt, doch het is zeker, dat het ministerie weinig abonnementen zal hebben. De ingezetenen van Namen zijn alles behalve *ministerieël*.

— Uit Konstantinopel wordt onder dagteekening van den 10 augustus gemeld: «de Sultan heeft eindelijk het traktaat van den 6 julij aangenomen; de tijding van den tocht der Russen over den Balkan en die der overwinningen in Asië, hebben dit besluit ten gevolge gehad. De hoofdstad is rustig; de heer *Muffling* is aangekomen en men wil, dat hij op dit oogenblik meer gunstig zal gehoord worden».

— Men schrijft uit Weenen van den 22 augustus. «Den 14 dezer, is een renbode uit Konstantinopel aangekomen. De Porte, ontsteld over de groote vorderingen van het russische leger, heeft hare toestemming gegeven om vredes-onderhandelingen te openen. De reis-effendi heeft aan den engelschen gezant, den heer *Gordon*, en aan den graaf *Guilleminot* verklaard, dat de Sultan bereid was, het verdrag van den 6 julij 1827 aan te nemen, en op de grondslagen der overeenkomst van *Ackerman* te onderhandelen, en dat hij mede niet ongenegen was, om ten behoeve van den russischen handel groote opofferingen te doen. De vijandelijkheden kan men van dit oogenblik beschouwen gestaakt te zijn.

Over het *PLACET.*

(*Besluit van* 17 *augustus* 1829.)

In het besluit van den 14 augustus ll., krachtens hetwelk de *jubilé-bulle*, van den 18 junij 1829, zal worden afgekondigd, leest men:

«*Dat de pauselyke bulle door den kardinaal, secretaris van staat, aan onzen ambassadeur te Rome is medegedeeld.* Daardoor zoekt welligt het ministerie te kennen te geven, dat Z. Heiligheid die jubilé-bulle aan Z. M. heeft toegezonden, om dezelve goed te keuren; alsdan aan de kerkvoogden rond te zenden, enz. enz.. Welnu, indien dit het inzigt van het ministerie geweest is, dan is het uitgemaakt, dat dit een misleidingsmiddel is, waardoor men de katholijke Nederlanders wil blinddoeken; vermits *dit mededeelen der pauselyke bulle, door den staats-secretaris, niets meer is dan het bloot gebruik, hetwelk te Rome, opzigtelyk al de vreemde ambassadeurs en andere aanzienlyke personen, onderhouden wordt, zonder daarin eenig belang te stellen.* Overigens is het zeer opmerkenswaardig, en het is welligt het eenigste voorbeeld, hetwelk in de *diplomatie* bekend gemaakt is, dat er eene *pauselyke jubilé-bulle, door eenen protestantschen Vorst, zonder daartoe aangezocht te zyn, geplaceteerd worde.*

In hetzelfde besluit wordt de *afkondiging, aanplakking* enz. der pauselijke bulle *toegestemd, en goedgekeurd met voorbehoud der klausulen, formulen enz., welke strydig zyn, of strydig zouden kunnen zyn met de grondwet van het koningryk, omtrent de vryheid van godsdienst in het algemeen en bepaaldelyk met de gelyke bescherming, welke het* 191ste *art. der grondwet aan alle bestaande kerkgenootschappen verzekert.*

Wel hoe! *de vryheid en bescherming zyn* aan den roomsch-katholijken godsdienst door de grondwet toegekend en gewaarborgd; en nu beweert het ministerie, dat de *afkondiging en aanplakking van eene jubilé-bulle*, welke in zich niets vervat dan *geestelyke gunsten*, dan *aflaten* en *buitengewone magten om de zonden te ontbinden*, aan de *ministeriële goedkeuring* onderworpen zijn! De Kerk, *in het uitoefenen harer geestelyke magt, aan het willekeurig goed- of afkeuren van eenen staatsman onderworpen!* Is dit *vryheid*, is dit *bescherming?* Is het in dien zin, dat de *vryheid van godsdienst* in de vereenigde staten van Amerika en in Ierland verstaan en uitgeoefend wordt? O neen! en ondertusschen is het zeker, dat de *vryheid van godsdienst* noch in Amerika, noch in Ierland, op eene zoo stellige en onbeperkte wijze is erkend en gewaarborgd geworden, dan zij dit is in het koningrijk der Nederlanden.

In hetzelfde besluit worden nog, tot grond van het *placetums-regt* aangestipt: de koninklijke *hoogheid en souvereine regten.* Wat wil het ministerie door die *hoogheid* en *souvereine regten* toch zeggen? Wij zijn wel bekend met *de regten der kroon,* welke aan Z. M. door de grondwet zijn gegeven en toegekend geworden; maar nergens wordt er in ons maatschappelijk verdrag gewag gemaakt van zekere *hoogheid* en *souvereine regten,* krachtens welke de pauselijke bullen, die een *geloofstuk, eene zedeleer, aflaten, of buitengewone geestelyke magten ten doel hebben, aan de goed- of afkeuring van Z. M. onderworpen zyn.* — Die zoogenaamde *hoogheid* en *souvereine regten* zijn dus al wederom *nieuwe tooverwoorden,* in welke uit te vinden de heer *van Gobbelschroy* zoo ervaren is, welke men te berde brengt, om de moedwillige blinden, zoo als men in Holland zegt, om den tuin te leiden. — Wenschelijk ware het, dat de *Gazette des Pays-Bas* eens uitlegde waarin die *hoogheid en souvereine regten* eigenlijk bestaan; hoe zij zich uitstrekken, en van waar zij afkomstig zijn.

De derde grond, waarop in voormeld besluit het *placetums-regt* bevestigd wordt, zijn de *aloude beginselen, of gebruiken binnen het ryk, in kerkelyke zaken bestendig gevolgd, en de vryheden der nederlandsche roomsch-katholyke Kerk.* De heer *van Gobbelschroy* spreekt, zoo als men ziet, van *oude beginselen of gebruiken;* maar welke zijn toch die *oude beginselen* en *gebruiken?* Indien het *placeteren* van eene pauselijke jubilé-bulle overeenkomstig was met de *oude gebruiken* van ons land, dan zouden er toch de kerkvoogden mede bekend zijn; — dan zouden zij dezelve eerbiedigen en er zich zoo verre niet tegen verzetten, dat zij liever hebben hunne onderhoorige geloovigen van die onschatbare hemelsche gunsten te berooven, dan zich aan dit ministeriëel *placetum* te onderwerpen. — Wat het ministerie zeggen wil met de *vryheden van de nederlandsche roomsch-katholyke Kerk,* kunnen wij niet begrijpen. De nederlandsche roomsch-katholijke Kerk heeft zich nimmer op andere vrijheden beroemd, dan op hare *onverbreekbare gehechtheid aan den Stoel van den H. Petrus;* op het *getrouwelyk afkondigen en nakomen der pauselyke bullen,* en *op het uit haren schoot verstooten van al degenen die immer gepoogd hebben den vereenigings-band, welken er sedert honderde jaren tusschen haar en Rome bestaan heeft, los te rukken.* De heer *van Ghert,* wel is waar, heeft over twee jaren eene *rapsodie* van zoogenaamde *vryheden der nederlandsche Kerk,* op *aanbeveling van den heer van Maanen,* in de wereld gestooten; maar zijn rampzalig broddelwerk, is als een logen- en lastervol, scheur- en ketterziek libel door al de godgeleerden beschouwd, veroordeeld en verworpen geworden. — De looze *Piet,* wilde in naäping van eenige fransche verslaafde geestelijken, den roomsch-katholijke Nederlanders onbekende vrijheden opdringen, *om hen,* zoo als *Napoleon* deed, *te doen onderdrukken, en ze van hunne ware vryheid, welke hun zelfs door de grondwet is toegekend en gewaarborgd, te berooven.*

Ziedaar nu de *van Ghertsche* vrijheden, voor de eerste reis door het ministerie gebruikt, om de kerkvoogden van een hunner dierbaarste goddelijke regten te berooven! Ziedaar den naam der *vryheid* zelve gebezigd, om de uit hare goddelijke instelling vrije Kerk aan slaafsche boeijen vast te klinken!

Ten slotte wordt den heer *van Gobbelschroy* in dat *placetums-*besluit, gelast, *het benoodigde getal exemplaren dier bulle, achter welke het besluit zal worden afgedrukt, aan de kerkvoogden toe te zenden, ten einde door hen te* KUNNEN *worden ten uitvoer gebragt.* De minister zegt: *te kunnen worden ten uitvoer gebragt;* zou hij die bewoordiging, in het meervoudig gesteld, op de *pauselyke bulle* en op het *placetums-*besluit doen vallen! De natuurlijke zin schijnt dit aan te duiden: en dus wil hij, *dat de kerkvoogden dit anti-katholyk en anti-constitutioneel besluit aanvaarden en zelfs ten uitvoer brengen;* — dus wil hij, dat de bisschoppen een werkelijk deel nemen aan de vernietiging der vrijheid van den roomsch-katholijken godsdienst in Nederland; — dus wil hij, *dat de godsdienst door hare eigene verdedigers zoude verdrukt, vervolgd en vernietigd worden.* — Indien dit het voornemen van onzen staatsman geweest is, dan meenen wij hem te kunnen verzekeren, dat wij, roomsch-katholijken, nimmer getuigen zullen worden van eene lafhartigheid, waardoor geheel de katholijke wereld zou verergerd worden. Onze kerkvoogden mogen en zullen, indien zij dit goedvinden, de pauselijke jubilé-bulle *afkondigen, aanplakken* en *verbreiden*; maar nimmer zullen zij, zoo denken wij er ten minste over, dit *placetums-besluit* aanvaarden — er eenige werkelijke goedkeuring aan geven — en nog veel minder ten uitvoer brengen. —

Om de *onwettigheid* van het zoogenaamde *placetums-regt* ten volle te gevoelen, en om van zijne *anti-constitutionaliteit* ten vollen overtuigd te zijn, zoo behoort men maar alleenlijk in overweging te nemen, dat de vrijheid van denken en de vrijheid van zijne gedachten, door de drukpers, aan zijne medeburgers mede te deelen, twee *openbare vryheden* zijn, welke ons door de grondwet zijn toegekend en gewaarborgd; en dat het krachtens deze vrijheden is, dat het elken ingezetenen van dit rijk vrijstaat de bullen, brêves en rescripten, welke hij van Rome ont-

tangt, en met zijne gedachten overeenkomen, aan zijne medeburgers mede te deelen, zonder dat hij ooit daarvoor geregtelijk vervolgd zal kunnen worden. — Welnu, indien dit dan een regt is, hetwelk door een ieder mag worden uitgeoefend, waarom moeten dan de kerkvoogden, die aanspraak hebben op dezelfde burgerregten en vrijheden, van hetzelfde regt en dezelfde vrijheid beroofd worden? Houdt men misschien in Nederland op burger te zijn, wanneer men tot den hoogen priesterstand verheven wordt? Waar ergens, wordt dit in de grondwet gevonden?

(*Antwerpenaar.*)

VERANTWOORDELIJKHEID DER AGENTEN VAN DE MAGT.

(*Vervolg van ons voorgaand nommer* 65.)

Hier, maar ook hier alleen begint en eindigt het voorregt van zekere openbare ambtenaren.

En in de eerste plaats is de Koning onschendbaar; hij is aan geene straf onderworpen noch in zijn persoon, noch in zijne magt en de regten, welke daaraan verknocht zijn.

Ofschoon deze onschendbaarheid niet in de grondwet beschreven staat, staat zij echter uitgedrukt in de zeden en in het europisch staatsregt; zij is eene der eigenschappen van den Vorst in de monarchie. Is het voorts wel naauwkeurig gesproken, wanneer men zegt, dat de grondwet ten dezen opzigte zwijgt? Brengt art. 177, wanneer het de vervolging der hooge ambtenaren van den staat, zonder den Koning daaronder te begrijpen, aan het oordeel van het hooggeregtshof, en zekere gevallen aan de bekrachtiging van de staten-generaal onderwerpt, niet noodzakelijk, het besluit mede, dat de Koning niet kan gevonnist noch vervolgd worden?

In de tweede plaats, «de leden van de staten-generaal, de hoofden der departementen van algemeene administratie, de staatsraden en de commissarissen des Konings in de provincien kunnen worden teregt gesteld voor het hooge geregtshof wegens alle misdaden, welke *gedurende den loop hunner ambtsverrigtingen* gebleven zijn.

In de derde plaats: «wegens misdaden, begaan *in de uitoefening* hunner ambtsverrigtingen, kunnen zij niet vervolgd worden, dan nadat de staten-generaal die vervolgingen bekrachtigd hebben.» (Art. 177 der grondwet.)

Deze zijn de *eenige* voorwerpen, welke door de grondwet geheiligd zijn, en er bestaat slechts één, dat persoonlijk is, namelijk de koninklijke onschendbaarheid: De andere behooren regtstreeks tot de ambtsverrigtingen, en zijdelings tot de personen wegens de *in den loop van die ambtsverrigtingen* gepleegde misdaden.

Alle openbare ambtenaren zijn derhalve aan de *censuur*, zoo private als publieke, even als alle burgers *onderworpen*.

Alle zijn *verantwoordelyk* wegens hunne daden of nalatigheden, welke aan een ander nadeelig kunnen zijn, even als alle burgers. Allen, met uitzondering van den Koning *alleen*, zijn strafbaar wegens al de misdaden, welke zij mogten hebben bedreven, even als alle burgers; maar art. 177 wettigt ten gunste der leden van de staten-generaal, der ministers, der staatsraden en der commissarissen des Konings in de provincien, *alleen* wegens misdaden, slechts *gedurende den loop hunner bedieningen begaan*, het *enkel* voorregt, dat hunne zaken aan het hooge geregtshof zijn opgedragen, en dat zij niet kunnen vervolgd worden zonder autorisatie van de staten-generaal, wanneer die misdaden *in de uitoefening hunner functien* begaan zijn. Art. 177 doet niets meer, dan een *privilegium fori* ten gunste van eenige bedieningen, en voor zekere gevallen vast te stellen, en daar, voor sommige van diezelfde gevallen eene voorloopige en tot de vervolging noodzakelijke voorwaarde bij te voegen.

Het is eene dwaling geweest, daarin de verantwoordelijkheid te zien, maar het was eene grootere dwaling, en die van een onberekenbaar gevolg was, dezelve binnen de palen van dat artikel te willen besluiten. Art. 177 kan wel bij wijze van aanrading tot de verantwoordelijkheid der publieke ambtenaren in het algemeen geleiden; en het is ongetwijfeld, dat het met eene gezonde redeneerkunde overeenkomt, wanneer men zegt, dat uit art. 177 volgt, dat de eerste ambtenaren van den staat het voorregt der straffeloosheid niet genietende, de anderen er nog minder het genot van hebben, en dat zij, indien allen, met uitzondering alleen van den Koning, *strafbaar* zijn wegens hunne misdaden, met des te meer reden *verantwoordelyk* zijn, en gehouden tot herstelling van schade door hunne schuld veroorzaakt; met des te meer reden zijn zij *te berispen* wegens hunne misslagen.

Eene tweede dwaling was het, om onder ons van *ministeriële verantwoordelykheid* te spreken. Onze wetten stellen niet vast en erkennen zelfs niet eene bijzondere soort van verantwoordelijkheid, welke men *ministeriële* kan noemen, noch zelfs eene verantwoordelijkheid aan de ministers of aan de ministeriële bedieningen eigen. Men is te berispen, verantwoordelijk, strafbaar, niet omdat men minister of publiek ambtenaar is, maar niettegenstaande men minister of publiek ambtenaar zij, alleen om deze reden, dat men mensch is, een wezen, aan hetwelk zijne daden kunnen *geimputeerd* worden, en dat men geenszins het voorregt van onschendbaar- of van onverantwoordelijkheid heeft, tenzij eene uitdrukkelijke wet hetzelve heeft opgedragen verondersteld, dat zoodanig eene wet mogelijk ware.

Men heeft elkander gevraagd, wegens welke daden een minister in staat van beschuldiging kan gesteld worden, en men heeft, wel geantwoord, wegens eene daad, welke door de wet als misdaad beschouwd wordt. Indien dit antwoord aan zwarigheid onderworpen scheen, indien men het zelfs door onaannemelijke redeneringen ondersteund heeft, is zulks, volgens mijn gevoelen, omdat men niet begrepen heeft, dat de ministers niet alleen strafbaar zijn wegens hunne misdaden, maar dat zij verantwoordelijk zijn, wegens hunne eenvoudige misstappen, en zulks burgerlijk, wanneer zij een ander nadeel hebben toegebragt, en *moreel* in alle gevallen. De kamer der gedeputeerden in Frankrijk, heeft geoordeeld de formaliteiten van eene acte van beschuldiging niet te moeten bij de hand nemen, om den gewezenen minister *Peyronnet,* verantwoordelijk te maken, wegens 179000 franken, die hij van den publieken dienst had afgetrokken, ten einde eene zaal te versieren. Men is voorzeker niet strafbaar over datgene, waarvoor men niet verantwoordelijk is, en dit zoude ook onbillijk zijn; maar men kan verantwoordelijk zijn, zonder dat er reden van aanklagten bestaan.

Men heeft gemeend in de natuur en de grenzen der regterlijke magt, ik weet niet wat tegenstrijdigs te zien met de strafbare verantwoordelijkheid, en waarschijnlijk ook met de burgerlijke verantwoordelijkheid van de ministers. « De regtbanken, zeide men zijn, *politieke* ligchamen, zij oefenen geene *willekeurige* magt uit. Men moet het woord *politieke,* hier eenen geheel bijzonderen zin geven; want ik begrijp niet, dat er een ligchaam of een collegie van publieke ambtenaren bestaan kan, dat geen politiek ligchaam is. Eigenlijk gezegd, kunnen de regtbanken geene uitspraak doen, bij wijze van algemeene en reglementaire bepalingen, hetwelk alleen aan de wetgevende magt, hetzij de algemeene voor den geheelen staat, hetzij de plaatselijke voor een gedeelte van het grondgebied, toekomt (art. 5 van het burgelijk wetboek); zij mogen geene kennis nemen van de handelingen der administratieve autoriteiten, om aan dezelve de kracht te geven of te ontnemen, maar alleen om ze toe te passen in zoo verre zij wettig zijn; hunne magt bepaalt zich eindelijk bij de toepassing der wetten op eene bepaalde daad, dat is waar; maar wanneer een regter eenen ambtenaar veroordeelt tot de straf, welke hij door zijne misdaad verdiend heeft, of tot herstelling der schade, die door zijne schuld veroorzaakt is, dan zie ik niet, dat hij op eenigerhande wijze, de aan zijn gezag gestelde palen te buiten gaat. Het is ook waar, dat de regter er geen meester over is, om de wet niet toe te passen, de formaliteiten, welke zij voorschrijft, te schenden, bewijzen, welke zij verworpen heeft, aan te nemen, of die, welke zij aangenomen heeft, te verwerpen, zoodat zijne magt niet *louter willekeurig* is; maar wat doet hij anders in de gevallen, waarover de wet zwijgt, duister of onvoldoende is (en er zijn weinig gevallen, of men heeft over alles eenen juisten en eenen uitdrukkelijken tekst); wat doet hij, zeg ik, in die gevallen anders dan gebruik maken, van die *willekeurige magt,* welke men hem hier op eene zoo volstrekte wijze ontzegt? Wat moet men derhalve van de tegenwerping denken?

Het komt mij voor, dat men in de zaken van het gouvernement en de administratie, ik weet niet wat duisters en geheimzinnigs veronderstelt, boven de gewone zedelijke en regterlijke waardering, of welke verschrikkelijke geheimen, welker ontdekking van gevaren en verwoestingen zwanger is: laten wij gelooven, dat al die geheimzinnigheden een officiële sluijer zijn, achter welken de middelmatigheid zich gaarne wil verbergen; dat al die geheimen strikken zijn, welke door de kwade trouw en het bederf voor het publiek gespannen worden, en laten wij ons geluk wenschen met eenen staat van zaken, welke aan niemand meer veroorlooft zijne daden en handelingen lang aan het daglicht te onttrekken.

Ontvang, enz.

EEN REGTSGELEERDE.

Utrecht, 31 augustus 1829.

Aan den Redacteur van den NOORD-BRABANDER.

Weledele Heer!

Ik neem de vrijheid UEd. te verzoeken, in uw geacht blad aan te kondigen, dat wij thans den heer *de Greuve* in onze stad hebben, en wel, zoo men zegt, voor eenige weken. Welligt zult gij denken, dat het verblijf van dien ontkapten *augustyner monnik,* maar naauwelijks een plaatsje in uwen *Noord-Brabander* waardig is. Doch het is vooreerst niet ten eenemale onnuttig dergelijke lieden zoo wat in het oog te houden. Daarenboven, indien de man al niet op de hoogte is, dat hij zoo veel attentie verdient; zoo doet er zich echter bij hem eene bijzondere omstandigheid op, welke misschien der vermelding wel eenigzins waardig is. De heer *de Greuve* schijnt even als de ministers er van te houden, om zich voor het aanschijn der menschen te verbergen. In het begin der *vacantie* is hij reeds hier geweest, doch *incognito*. Evenwel hoorde men, eenige dagen na zijn vertrek, dat hij stilletjes Mis *gehoord* had. Thans is de professor wederom hier; zonder het stelsel van *incognitisme*, nog te laten varen. Gisteren heeft hij Mis gelezen — doch in de militaire kerk en als het ware ter sluiks. Welligt bevalt hem dit nog beter, dan hier of daar achter in de kerk te staan. Men zegt zelfs, dat zijn hooggel. zich van eene pantalon bedient, om niet als een geestelijke opgemerkt te worden. Intusschen ofschoon de gemelde reden van 's mans kleederdragt niet geheel onwaarschijn-

zijn, zouden wij echter dezelve niet als zeker durven opgeven. Het is immers bekend, dat wijsgeerige priesters in Nederland, door het dragen van eene lange broek, eene zekere, ik weet niet welke, sterkte van geest meenen aan den dag te leggen. Wellligt zal de korte broek wat te veel van de oude stijve eenvoudigheid hebben, en in dat opzigt te veel overeenkomst met gepraeceteerde voorschriften van het concilie van Trente. Dit een, en ander is thans niet onwaarschijnlijk. Doch wat zou de oorzaak van 's mans wegkruipen zijn? Hij heeft er zeker reden voor. De professor moge te voren nooit iets van de philosophie geweten hebben, hij zal er tijdens zijn professoraat wel zoo veel van bijeen gescharreld hebben, dat het principium: *nihil absque ratione sufficiente*, hem ten dezen opzigte tot een rigtsnoer zal wezen. Waarschijnlijk zal hij in hetzelfde geval der ministers wezen, dat is, als een schuldige het gezigt der menschen vlieden. Dit is zeker, dat hij bij de katholijken dezer stad, zoowel als elders, zijn crediet van eenen waren katholijk verloren heeft. Zijn hooggel. schijnt dit ook opgemerkt te hebben; althans heeft hij, naar men zegt, zich laten ontglippen, dat hij geene visites wilde geven, omdat zijne woorden zoo gewogen worden. Zouden de woorden van een professor in de wijsbegeerte nog te ligt bevonden worden? — Hij zal even als wij denken. *Causa patrocinio non bona pejor erit.* —

Een lovanist van vroegere dagteekening.

Uit Amersfoort.

Aan de Redaktie van den Noord-Brabander.

Het seminarie te 's Heerenberg staat nu ook ledig! Deze verschrikkelijke tijding heeft ons hart en zoo mij vertrouwen de harten van alle geloovigen dezer provintie, met de smartelijkste droefheid vervuld. Sedert 25 jaren, sedert het vernietigen der hooge scholen van Keulen, van Douai, van Leuven, alwaar onze jonge lieden tot den geestelijken staat werden opgeleid, hadden wij het geluk te 's Heerenberg eene plantschool te hebben, die vijf onzer provincien van priesters heeft voorzien, en ook deze bron is nu vernietigd. De beruchte besluiten van den 14 junij 1825 hebben eerst, op de wederregtelijkste wijze en op eenmaal, de voortreffelijke school (klein-seminarie) te Kuilenburg gesloten; eene school, waarin de katholijke jeugd niet alleen in deugd en godsvrucht werd opgekweekt, maar alwaar de voorbereidende kundigheden en de klassieke talen onderwezen werden zoo goed, zoo al niet beter, dan in eenige andere school, kollegie of gymnasie, die in dit land; althans in de noordelijke gewesten, bestaat (zou niet juist deze voortreffelijkheid, waartegen men niet wedijveren kon, zou niet de vrees, dat de katholijke geestelijken ook in wereldsche kundigheden zouden uitmunten, de oorzaak van derzelver vernietiging geweest zijn?). Doch diezelfde besluiten hebben toch reeds den grond gelegd, waaruit ook de vernietiging der groote seminarien moest volgen. De slag was voorzien. Doch even als de dood van een geliefkoosd voorwerp, welken men uit de aanhoudendheid der ziekte heeft kunnen voorstellen, nog geweldig treft op het oogenblik, waarop de kranke uit onze armen wordt weggerukt, zoo gevoelen wij ook nu al het smartelijke van dezen verschrikkelijken ramp. En wat zullen nu de gevolgen zijn? Geene seminarien meer, in het vervolg geene priesters, geen godsdienst meer! Neen! ik gevoel mij te zeer aangedaan om het akelige tafereel te schetsen van al die treurige gevolgen, welke deze slag voor ons, voor onze kinderen en voor een geheel nageslacht hebben zal; ja de invloed die het hebben moet op de welvaart van ons vaderland en op het geluk van onzen volksminnenden Koning. Maar gij, ministers! gij, *Goubau!* gij, *van Gobbelschroy!* gij, *van Ghert* en *van Maanen!* ja *van Maanen!*..... — Wij zijn nog in de Nederlanden!..... Het is waar, als men de onschatbare kweekscholen voor geestelijken, door onze opofferingen gesticht, ziet ledig staan, zou men zich verbeelden naar Turkije overgevoerd te zijn; als men hoort, dat men wil beletten, dat de jonge lieden, die in dit land niet kunnen studeren, buiten 's lands hunne studien voltrekken, hetwelk onze verdrukte voorouders, onder vroegere dwingelandij der hervorming, doen mogten, dan zou men zich weldra verbeelden, dat hier de sultan regeerde. Dan neen! wij zijn in Nederland! wij hebben eenen Koning en eene grondwet, en met deze grondwet kan die staat van zaken niet blijven. De Nederlanders zijn thans vatbaar te overwegen, wat hun te doen staat en welke regten zij te vorderen hebben. En om dit oogmerk te bereiken laten wij eerbiedig, doch tevens met nadruk, volgens art. 161 onzer grondwet, op nieuw verzoekschriften aan de bevoegde magt inleveren. Dit is noodzakelijk, dit is pligt! Onze voorouders hebben zoo veel voor den godsdienst geleden, om ons dien ongeschonden over te leveren; als wij in onze ziel doordrongen zijn van het heilig pligtgevoel van ditzelfde pand voor onze kinderen te verzekeren, dan moet ons geene bedenking terughouden; en wij moeten andermaal en algemeen petitioneren; want anders worden de verzoekschriften slechts aan partijdigheid enz. toegeschreven. Het seminarie staat ledig! De katholijken van Holland, Gelderland, Utrecht, Overijssel, Vriesland, Drenthe en Groningen, laten zich hooren! Het is tijd, ja meer dan tijd; doch gezamenlijk werpen wij ons, met den verschuldigden eerbied, doch tevens met het vaderlandsch gevoel van het regt, dat ons onze Koning en onze grondwet waarborgen, wederom voor de constitutionele magt, die onze grieven kan, moet en ook zal verhelpen. Smeeken wij, ten opzigte van de vrijheid van onderwijs voor de geestelijken, door de besluiten van 14 junij 1825 en van 20 junij 1829 benomen, en de Koning zal naauwelijks de reeks onzer billijke klagten weten, of wij hebben reden te hopen, dat onze wenschen, onze algemeene wenschen, zullen vervuld worden.

Catholicus Batavus.

Oosterhout, 30 augustus 1829.

Aan de Redactie van den Noord-Brabander.

Mijnheer!

Vergun het volgende eene plaats in uw geacht Dagblad, en geloof, dat ik mij met de meeste achting noeme

UEd. Dw. Dienaar
F. X. Janssens,
Med. Doctor.

Na alle bewijzen uitgeput te hebben (alle vermeld in onderscheidene nommers van uw geëerd dagblad), dat men hier ter stede eene dienstdoende schutterij tegen den uitdrukkelijken zin der wet op de schutterijen heeft willen invoeren, achtte ik het nog gevoegelijk, het geëerd publiek over de bijzondere tusschenloopende, of soms opkomende omstandigheden te onderhouden, tot zoo lang, als alle bekommernissen van wederregtelijke behandeling zullen verdwenen, en men tot den letterlijken zin der wet zal zijn te ruggekeerd.

Alle exercitien en oefeningen zijn nog tot heden gestaakt.

De hoop van eenmaal volgens den stipsten zin der wet gehandeld te worden, vertroost en bedaart alle gemoederen, en doet de achting voor het gemeentebestuur bij hen herleven en slechts hoort men van tijd tot tijd nog in sommige gehuchten, eenen flaauwen galm van eene aloude versletene profetische bazuin, afwisselend na regt of willekeur gestemd, die eenige vrees bij den landman, door aanhouding van nieuwe pogingen, inboezemt: doch die inderdaad niets anders schijnt te zijn, dan het laatst uitgeblazene klagt-lied van eene mislukte profetie, dat zich gemakkelijk verliest in het blijde vooruitzigt, dat ook de verkeerde inrigting der schutterijen op vele plaatsen een voorwerp der deliberatien van de edel mogende heeren staten generaal in de maand october aanstaande zal uitmaken, waardoor de grieven derzelve tot den regtvaardigen troon van onzen geliefden Koning zullen gebragt worden.

Illa salus nobis talem sperare salutem.

LETTERKUNDIGE AANKONDIGING.

. Bij de Uitgevers dezes wordt gedrukt en zal weldra bij hen, bij de Gebroeders Langenhuysen te *'s Hage* en bij F. E. Wijmans te *Amsterdam* verkrijgbaar zijn:

RONDGAANDE BRIEF van Z. H. Paus Pius VIII, aan alle Patriarchen, Primaten, Aartsbisschoppen en Bisschoppen; benevens den originelen latijnschen tekst, waaruit dezelve in het Nederduitsch vertaald is.

BEKENDMAKINGEN.

. De ondergeteekende maakt bij deze bekend, dat de DILIGENCE van *Luik*, zoo als die, tot hiertoe, in het Logement de Gouden Leeuw is afgereden, voor het vervolg, en wel te rekenen van heden, onder zijne Directie, van het Logement het Oud Keizers-Hof zal afrijden.

's Bosch,
1 *September* 1829. WILLEM STAELENBERG.

. Bij *PETIT* en *FRITSEN*, Klokgieters te *Aarle-Rixtel*, bij *Helmond*, zijn te bekomen alle soorten van KLOKKEN, van den besten klank en specie gegoten; vergieten gebonsten en herstellen defecten in carrillons. Alles op een of meer der jaren proef en tot civilen prijs.

De prijzen der granen, te Eindhoven, van dingsdag 1 september, zijn geweest:

Tarwe,	*het nederlandsch mud:*	f 14- » à 10-00.
Rogge,		» 5-30
Boekweit,		» 3-70
Haver,		» 3-00 à 2-80.
Het nederlandsch pond boter.		» 0-39 à » 36.

De vier nederlandsche ponden roggebrood 27 cents.

Te 's BOSCH, bij de Gebroeders LANGENHUYSEN, Drukkers en Uitgevers, Apostelstraat, H, n°. 20.